

WAARDZEGGER

ZOMER 2023

met o.a. in dit nummer:

- HWL reikt ereprijs-prijs uit!
- FruitSapdag 2023
- Interview met **Rook Goudswaard**
- Drukbezochte vogelexcursie
- HWL-fietsroutes beschikbaar!
- Bloemrijke Hoeksche Waard
- Uilenwerkgroep trekt leden
- Slechte en goede dieren?
- en nog meer...

Colofon

Waardzegger is een uitgave van Hoeksche Waards Landschap (HWL), vereniging voor behoud en ontwikkeling van natuur en landschap in de Hoeksche Waard, opgericht in 1973.

Verschijnt ieder kwartaal
 ISSN 1389-7454
 Jaargang 16 nr. 2, oplage: 1800
 HWL-lidmaatschap € 30,00 per jaar
 IBAN-nr. NL48 INGB 0002 9980 08

Materiaal uit deze uitgave mag alleen voor niet-commercieel gebruik aangewend worden, met bronvermelding.

Ledenadministratie HWL

Postbus 1080
 3260 AB Oud-Beijerland
ledenadministratie@hwl.nl

Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt

Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland
 Telefoon: 0186 621 888
 Beheerder: Merijn van den Hoogenhoff
kantoor@hwl.nl
 Openingstijden:
 Dinsdag t/m vrijdag 10.00 – 17.00 uur
 Zaterdag en zondag 12.00 – 17.00 uur

Nationaal Landschap Centrum

Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp
 Vanaf 1 maart 2020 is het NLC tot nader order niet meer geopend voor publiek, behoudens aangekondigde evenementen, lezingen, etc.

Dagelijks bestuur

Theo Schuurmans (voorzitter@hwl.nl)
 Aad Bruijnzeel (secretariaat@hwl.nl)
 Peter Vos (penningmeester@hwl.nl)
www.hwl.nl

Redactie

Piet Schram (opmaak/vormgeving/eindredactie)
 Marcus Dekker (tekstcorrectie)
 Aad Bruijnzeel (verzending/verspreiding)
waardzegger@hwl.nl

Aanleveren kopij: per email, uitsluitend in MS-Word, met zowel tekst als foto's in aparte bijlage, max. 600 woorden en max. 2 foto's per artikel.
De auteur blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de inhoud!

Druk

Quadraat Grafimedia B.V.
Vorbereiding verzending
 HWWerkt!

 <https://www.facebook.com/hwlandschap>

 <https://www.instagram.com/hoekschewaardslandschap/>

FSC logo

Redactioneel

Een jubileum vieren, samen activiteiten organiseren, is hét middel gebleken om te verbinden of te verenigen. Vrijwilligers uit verschillende werkgroepen werkten de afgelopen maanden hard om met elkaar diverse jubileumactiviteiten te realiseren. Denk bijvoorbeeld aan het Takkenfeest, excursies, exposities, fotowedstrijd, lezingen, jeugdeducatie, fietsroutes en ook de videoserie. Interne- (realiseren) en externe (aandacht vestigen) communicatie is daarbij essentieel! De website, sociale media, het Kompas en ook de Waardzegger spelen daarin een belangrijke rol. Vooral intern is/wordt heel wat gecommuniceerd. Werkgroepjes komen bij elkaar, diverse Whatsapp-groepen zijn gevormd en lopen over van enthousiaste berichten. Ja, het is letterlijk 'verbindend' (de veel gebruikte term van de vorige voorzitter) en het enthousiasme is 'verenigend' (gebruikte term van de huidige voorzitter). Het jubilerend HWL is op de goede weg naar haar volgende jubileum!

Wat is er in deze zomeruitgave zoal te lezen?

Natuurlijk stelt onze nieuwe voorzitter zich voor, hoewel hij voor velen een oude bekende is. Dan een dringende oproep om contactpersonen ter ondersteuning van de zo belangrijke werkgroep Milieu & Planologie en ook andere oproepen van o.a. de aankomende FruitSapdag, fotowedstrijd van de WG Planten en vrijwilligers voor Natuureducatie! Voor deze uitgave is Rook Goudswaard geïnterviewd, al 40 jaar betrokken als vrijwilliger bij HWL in verschillende werkgroepen. Ook een bloemrijke toelichting op de activiteiten van de WG Planten. Vervolgens een primeur: de eerste HWL-fietsroute, een aanrader! En sinds jaren weer een uitreiking van de HWL ereprijs-prijs. Vervolgens een verslag van de gehouden minicursus dagvlinders en een mooi verslag, van één van deelnemers, van de gehouden vogelcursus in het Oudeland. In 'natuur centraal' worden weer twee prachtige foto's beschreven door de WG Natuurfotografie. Eerdere oproepen voor vrijwilligers om de Uilenwerkgroep te versterken, lijkt vruchten af te werpen; een kort verslag. Zijn er goede of slechte dieren? Merijn geeft zijn visie daarop. En nog meer, teveel om alles te noemen in deze beschikbare ruimte.

Tegelijkertijd met deze zomeruitgave wordt aan onze leden, als kadootje, de 1ste jubileumuitgave (inclusief bewaarmap voor de nog resterende 2 uitgaven!) verstrekt. Daarin een terugblik op de afgelopen 50 jaar door leden van het eerste uur, hoe werkgroepen werden opgericht, waar HWL vandaag de dag staat en ook hun visie op de toekomst.

Kortom, genoeg te lezen de komende tijd. Fijne zomer en vooral: veel leesplezier!

Piet

Foto voorpagina:
 Negentienmorgenvliet
 Leen de Zeeuw

Van de voorzitter...

Boeren, burgers en buitenlui, lezers van deze nieuwe Waardzegger.

Sinds 30 maart jl. ben ik de nieuwe voorzitter van onze vereniging. Mijn naam is Theo(dorus) Schuurmans en ik voel het als een bijzondere eer om juist tijdens het 50-jarig bestaan van onze vereniging met deze functie aan te mogen vangen.

Ik ben geboren in 1955 op het eiland IJsselmonde en ik heb van jongs af aan een grote interesse in de natuur gehad. Ik ben al vroeg lid geworden van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie en raakte daarna snel betrokken bij een actiegroep tegen de Oosterscheldekering. Vooral schelpdieren trokken mijn aandacht, maar later raakte ik gegrepen door de bio speleologie, de studie van grotten-diertjes. De combinatie van bio speleologie en exploratie van nieuwe grotten bracht mij naar verre landen, zoals het wonderlijke Nieuw-Guinea. Inmiddels ben ik opa en heb ik mij toegelegd op de aquatische biologie met de HWL-werkgroep, AWG de Modderkruiers.

Mijn doel als voorzitter is het toekomstbestendig maken van onze prachtige vereniging. Ik geloof stellig dat onze organisatie van de leden is en door de leden wordt gemaakt. Daarbij is een platte structuur essentieel. Door de autonomie van de verschillende onderdelen van de vereniging lijkt communicatie wat achtergebleven. Zonder de autonomie van de onderdelen te verliezen, is intern verenigen echt een hoofdzaak. Bovendien vereist de samenleving, waarvan we uiteindelijk ook onderdeel uitmaken, een meer hedendaagse aanpak. Afspraken berusten niet alleen meer op vertrouwen, maar dwingen een papieren weerslag af. Verzekeringen worden kritischer en eisen transparantie.

De natuur staat onder druk en dreigt het slachtoffer te worden van eeuwig getouwtrek tussen opgelegde regelgeving en de 'Robin Hood' houding van volk en lokale politiek. Dit alles dwingt ons als vereniging standvastig maar in overleg mee te gaan in de vaart der volkeren. Naar buiten tredend is het belangrijk samen te werken met boeren (de grondeigenaren), gemeente, provincie, waterschap en overige beheerders.

Ecologisch beheer en het behoud van het landschap zijn hoekstenen van onze vereniging, getuige de duizenden geknotte wilgen en de gunstige ontwikkeling van eigen beheergronden. 'Citizen science' draagt meer dan ooit bij aan de kennis van de natuur. Inventarisaties door vrijwilligers, de rugengraat van onze club, zijn cruciaal in een snel veranderende leefomgeving waarin watervraagstukken en klimaatverandering centraal staan. Het is van bijzonder belang, dat wij als eilanders onze stem laten horen als beschermers van een open agrarisch landschap en natuurgebied. De werkgroep milieu en planologie buigt zich over de genoemde uitdagingen en kan zich gesteund voelen door mijn voorzitterschap. Ik vraag u daarom kennis te nemen van de oproep van Jan Prince elders in het blad.

Ik wil afsluiten met de woorden van de beroemde natuuronderzoeker John Muir: *"In every walk with nature one receives far more than he seeks."*

Laten we ons blijven verwonderen en genieten van de zo prachtige natuur om ons heen en ons inzetten om deze te behouden voor de toekomst. Samen kunnen we als vereniging een belangrijke rol spelen in het beschermen en verbeteren van ons leefmilieu.

Tot bij één van onze activiteiten.

Theo(dorus) Schuurmans.

inhoudsopgave

• Redactioneel	2
• Van de voorzitter	3
• Oproep Milieu & Planologie	4
• Jubileumactiviteit	5
• Interview: Rook Goudswaard	6-7
• FruitSapdag 2023	8
• Bloemrijke Hoeksche Waard	9
• HW zien vanaf de fiets!	10
• Vogelaars langs fietsroute	11
• Verslag Oudeland-excursie	12
• Schilderijbespreking	13
• Natuur centraal	14-15
• Mini cursus dagvlinders	16
• Sprookje (2)	17
• Waarheen met teksten?	18
• HWL ereprijs-prijs	19
• Week van iconische vis...	20
• Uilenwerkgroep	21
• Slechte en goede dieren...	22
• Oproep!	23
• Water Natuurlijk	24-25
• Prikbord / Adverteerders	26-28

Rectificatie

In de vorige Waardzegger is per abuis de naam van de eerste HWL-voorzitter foutief geplaatst: Aad van Tichelen moet natuurlijk Aad van Tiggele zijn. Onze excuses hiervoor.

Wil je iets doen voor natuur en landschap in de HW? Dan is de werkgroep Milieu & Planologie wellicht iets voor jou!

Door: Jan Prince

Behoud en ontwikkeling van natuur en landschap is de kernactiviteit van Hoekschevaards Landschap. De vrijwilligers van werkgroep Milieu en Planologie geven daar invulling aan, door op te komen voor natuur en landschap bij allerhande ontwikkelingen, zoals uitbreiding van dorpskernen, bouwen in het buitengebied, zonneparken, kapvergunningen, peilbesluiten of groenbeheer.

Daarvoor worden in de werkgroep plannen en ontwikkelingen besproken. Ook is er overleg met instanties zoals de gemeente, het waterschap en diverse belangenorganisaties.

Het aantal leden van de werkgroep Milieu en Planologie is de laatste jaren afgenomen. Op dit moment telt de werkgroep zes leden, waardoor we noodgedwongen beperkt zijn onze activiteiten. Elke bijdrage is daarom zeer welkom.

We weten dat er best wel HWL-leden zijn die iets op dit gebied willen doen, maar nogal opzien tegen het papierwerk, het vergaderen en de soms tijdrovende procedures. Maar laat je daardoor niet afschrikken. Ook zonder dat kun je een waardevolle bijdrage leveren.

Bijvoorbeeld als contactpersoon in jouw dorp of in het buitengebied, die in zijn omgeving ontwikkelingen volgt en daar, in overleg met de andere leden van de werkgroep, op reageert.

Kennis van onze streek is daarbij wel handig, zodat je weet waar je het over hebt. Maar dat betekent niet dat je overal in de Hoeksche Waard de weg moet weten. Met kennis van je eigen omgeving kom je al een heel eind.

Wat vragen we van een contactpersoon?

- Het volgen van plannen en ontwikkelingen in zijn/haar omgeving, bijvoorbeeld via de gemeentelijke rubriek het Kompas.
- Zo nodig informatie inwinnen, zoals bij een bouwplan of kapvergunning.
- Meedenken met de werkgroep hoe we hier op kunnen reageren.
- Deelnemen aan een overleg of bijeenkomst, zoals een informatieavond, klankbordgroep of het volgen van een raadsvergadering.

In overleg met werkgroep Milieu en Planologie bekijken we wat je zelf kan en wil doen.

Heb je belangstelling, schroom dan niet om te reageren.

En, gewoon lid worden van de werkgroep kan natuurlijk ook!

- Jubileum activiteiten -

3de kwartaal

Woensdag 28 juni

Aflevering 7 docu "Hoeksche Waarde" online

De zevende aflevering van docu Hoeksche Waarde is vanaf 28 juni te zien op onze website hwl.nl.

Zaterdag 1 juli

Expositie 'knotwilgen' van Hoekschewaardse kunstenaars

Begin juli t/m augustus is de expositie 'knotwilgen', ter gelegenheid van het jubileumjaar, in het gemeentehuis van de Hoeksche Waard in Oud-Beijerland te bewonderen.

Woensdag 5 juli

Zomerlezing: "Biologisch onderzoek in de HW", door Janus Verkerk

De mus is een echte mensenvriend en volgt ons waar we gaan. Maar de aantallen mussen lopen schrikbarend hard terug. Alleen aan de hand van gedegen onderzoek kunnen we de oorzaak aanwijzen. Aanvang 19.30 uur, NLC Numansdorp.

Weekend 18, 19 en 20 augustus

Oeverloop

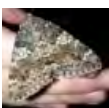
Voor de 32ste keer op rij vindt aan het eind van de zomer de Oeverloop plaats. We wandelen in drie dagen langs de oevers, over dijken en door het water en natuurgebieden aan de rand van de Hoeksche Waard.

Woensdag 30 augustus

Zomerlezing: "Eten en gegeten worden", door Dick van Houweligen en Theo Schuurmans

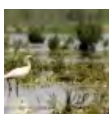
Een nederig diertje is onze iconische regenworm. De soort is populair bij vriend en vijand. Voor de grutto is hij een noodzakelijk hapje. Voor de boer is hij de beste knecht op aarde. De grutto is een ernstig bedreigde weidevogel. Beide komen aan bod tijdens deze lezing. Aanvang 19.30 uur, NLC Numansdorp.

Vrijdag 1 september

Nationale nachtvliedernacht

De Nationale nachtvliedernacht 2023 wordt gehouden in het weekend van 1&2 juli. Verspreid over heel Nederland worden nachtvliederexcursies georganiseerd. Bij NBC Klein Profijt gaan we tellen, want juli is voor veel soorten dé nachtvliedermaand. We beginnen na zonsondergang.

Zaterdag 2 september

Mini-excursie natuurgebieden in de Hoeksche Waard

Altijd al de schoonheid van de natuur in de Hoeksche Waard willen ontdekken? Ga mee met leden van de vogelwerkgroep naar de Korendijkse Slikken, Tiendgorzen, Oeverlanden Hollands Diep en de Kijkhut in het Oudeland van Strijen.

Zaterdag 9 september

Prijsuitreiking en start expositie fotowedstrijd 'Bloemrijke Hoeksche Waard'

Tot 15 augustus kunnen foto's worden ingediend om mee te dingen in de prijzen.

Woensdag 27 september

Herfstlezing: "Uilen van de Hoeksche Waard", door Ruud Polderman

Ook dit jaar zijn er weer veel uilen geringd en uitgevloegen. Hoor het verhaal van onze uilenkenners van de Uilenwerkgroep van HWL.

Aanvang 19.30 uur, NLC Numansdorp.

Voor achtergrondinformatie van bovengenoemde activiteiten en aanmelden, zie hwl.nl/agenda

Buiten het gezichtsveld...

Door: **les van den Hoek**

Rook Goudswaard is al 40 van de 50 jaar HWL, sinds 1982, betrokken geweest bij 'onze' vereniging. Dat begon met een cursus voor natuurgids, waar al gauw aan de orde kwam dat HWL ook vrijwilligers zocht om mee te helpen, om mee te wérken in het onderhoud van de natuur in de Hoeksche Waard. Dat werd maaien en hooien in de zomer en wilgenknotten in de winter (22 jaar de leiding van een knotgroep gehad). Vandaaruit is hij eigenlijk vanzelf in de plantenwerkgroep 'gerold'. Naast zijn werk als elektromonteur wilde hij heel iets anders en dat werd 'de natuur'.

Rook (met naast hem El van Rookhuizen) op weg naar Tiengemeten om te gaan inventariseren voor de PWG. Door motorpech een flink stuk roeien...

Nog steeds enthousiast meedoen met excursies van de PWG...

Dat daadwerkelijk praktisch meedoen aan werkzaamheden is hem nu te zwaar.

“Boven de zeventig heb je daar geen energie meer voor. Je wordt te oud. Dan moet je verstandig zijn en een stapje terugdoen, op tijd stoppen en loslaten. Laat er dan maar een gat vallen, ook al vraag je je af wie dat zal opvullen...”

Dat doet hij in de PWG (plantenwerkgroep, tegenwoordig werkgroep Planten genoemd!). Daar moet ook niet alles op één persoon neerkomen.

In de veertig jaar die hij nu meedraait, heeft hij van alles meegeemaakt: mensen zien komen en gaan, nieuw beleid oud zien worden, mooie plannen zien maken en verkeerde besluiten genomen zien worden. Voor hém geldt: weglopen is geen optie, met een kwaai kop verlies je altijd! En dus doet hij nog steeds enthousiast mee met de excursies van de PWG. Vaak organiseert hij die (samen met anderen), deels omdat hij dat leuk vindt, deels omdat hij veel mensen kent bij de organisaties waarvoor geïnventariseerd wordt: Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, het Waterschap Hollandse Delta en HWL-zelf. Ook heeft hij contact met de (inmiddels niet meer zo nieuwe) gemeente Hoeksche Waard.

**“Zo’n
vereniging zal
altijd nodig
zijn!”**

Soms gevraagd, soms ook ongevraagd, geeft hij advies over het beheer van bepaalde natuurgebieden en dijken. Omdat hij al zó lang meedraait in dit wereldje kent hij alle hoeken en gaten van ons eiland en veel van de mensen die daar mee te maken hebben. En omdat hij de namen van de meeste planten weet, ziet hij het ook als er

iets verandert, ziet hij de effecten van ander beheer. Het valt hem op welke soorten in aantal toenemen, welke achteruitgaan, ziet hij nieuwkomers en realiseert hij zich de ‘verdwijners.’

Omdat alle vondsten al jaren worden opgeslagen en doorgegeven aan Floron en terecht komen in de Verspreidingsatlas van de Nederlandse Planten is die ontwikkeling (positief en negatief) vrij gemakkelijk terug te halen.

Toekomstvisie

Over de toekomst van HWL is hij positief en optimistisch.

“Zo’n vereniging zal altijd nodig zijn, dus zal die er ook altijd blij-

Rook als knotter bij knotploeg De Klem...

ven. Dat heeft ook met politiek te maken. We leven in een agrarisch gebied hier, vaak met tegenstrijdige belangen. Dus is het schipperen en compromissen zoeken voor iedereen, op mondiaal, Europees en nationaal niveau, maar ook binnen onze eigen gemeente. Wat nodig is voor landbouw, verkeersveiligheid, woningbouw, industriegebieden, wegeaanleg, recreatie, enz. enz. staat soms haaks op klimaat en landschap. Samen komen we hier het beste uit.”

Fruitsapdag 2023

Zaterdag 21 oktober
Ritselaarsdijk 8
Vanaf 10 uur

HWL perst sap van eigen fruitoogst

Volop bedrijvigheid op het erf voor jong en oud

- Sap verkoop
- Maak je eigen plukstok en pluk je eigen appels
- Fruittentoonstelling
- Speurtocht "Van appel tot sap"
- Appeldoos gooien
- Fruitverkoop
- Foodtruck voor een kop koffie/thee met appelbaksel

Informatie via fruitensap@hwl.nl - www.hwl.nl

Goed te combineren met HWL-fietsroute oost, nabij knp 31!

Over de bloemrijke Hoeksche Waard gesproken...

Door: Rini Huisman-Folkers (wg planten)

“Dat is toch het thema van de fotowedstrijd, uitgeschreven door de Werkgroep Planten van het Hoekschewaards Landschap?”

Dat klopt.

En iedereen die in de Hoeksche Waard woont, kan toch nog een foto insturen tot 15 augustus 2023?

Ook dat klopt.

Maar waar moet ik mijn foto dan ook weer naar toe sturen?

Naar planten@hwl.nl. Met in een aparte bijlage de foto.

Zal ik er in de mail nog wat bij vermelden?

Ja, graag. Vermeld waar in de Hoeksche Waard de foto genomen is. Stuur ons ook een klein verhaaltje voor bij de foto.

En natuurlijk je mailadres en telefoonnummer.

Mogen kinderen ook deelnemen aan de wedstrijd?

Jazeker. Vermeld dan je leeftijd er ook bij.

Waar en wanneer worden de foto's tentoongesteld?

In NBC Klein Profijt bij Oud-Beijerland wordt op zaterdagmiddag 9 september 2023 de tentoonstelling geopend en wordt er een prijs uitgereikt aan de winnaar van de wedstrijd. De foto's blijven hangen tot 31 oktober.

Kan alleen een recente foto meedoen?

Nee hoor. Je kunt er ook een sturen die je al eerder gemaakt had, als hij maar scherp genoeg is om uit te vergroten voor de tentoonstelling en hij enigszins iets te maken heeft met het thema.”

De bloemrijke Hoeksche Waard in de zomer.

Juist in de zomer kunnen we genieten van onze prachtige bloemrijke Hoeksche Waard, waar het Hoekschewaards landschap zich al 50 jaar sterk voor maakt.

In het zomerseizoen van 2023 houdt de werkgroep Planten in tien gebieden van het Hoekschewaards Landschap de ontwikkeling van de wilde plantengroei bij. Dat doen ze door alle wilde plantensoorten, die in deze gebieden groeien, per gebied aan te tekenen in een app, waarna deze gegevens aan terreinbeheer van het Hoekschewaards Landschap overgedragen worden. Elk jaar geeft terreinbeheer gebieden door die ze graag geïnventariseerd wil zien. De doelstelling van terreinbeheer is om de biodiversiteit te vergroten en in stand te houden

en het verder ontwikkelen van natuur en landschapswaarden. Daar kan terreinbeheer die gegevens goed bij gebruiken. Door pas te maaien nadat de uitgebloeide plantensoorten hun zaad hebben verspreid en het maaisel af te voeren, is de diversiteit van de plantensoorten flink toegenomen en dat is goed voor vlinders, bijen en kleine beestjes die in de wilde planten leven en in het gras. Ook Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Gemeente en Waterschap zijn een nieuw pad ingeslagen. Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten hebben ook mooie terreinen in beheer, open voor publiek.

In 2023 staan de volgende terreinen van het Hoekschewaards Landschap op het programma van de werkgroep: Zuid-Beijerland, Zuid Achterweg; Rondweg Oud-Beijer-

land, Vlietproject; Noorddijk, richting Bommelskousedijk; Kromme Elleboogseweg, locatie 12a Strijen; vluchthaven de Wacht, 's-Gravendeel; Argusvlinder, locatie 6; Tweede Kruisweg, 's-Gravendeel; Leidingtunnel, Strijensas; Buitendijk, Strijensas; Argusvlinder, locatie 20 Strijensas en de Natuurbegraafplaats Boonsweg, Blaaksedijk.

Een tip voor de zomervakantie:

Neem een kijkje in de terreinen die het Hoekschewaards Landschap beheert of een terrein van Staatsbosbeheer of Natuurmonumenten om daar een foto te maken voor de fotowedstrijd. Een bord aan het begin van een natuurterrein geeft aan of het toegankelijk is of niet. Een fietstocht of een wandeling maken in de Hoeksche Waard kan ook mooie plaatjes opleveren.

Hoeksche Waard zien vanaf de fiets!

Door: Piet Schram

Fietsroutes om de Hoeksche Waard nog beter te leren kennen. Dat was het idee dat oppopte tijdens het overleg over de te organiseren activiteiten in het kader van 50 jaar HWL. Het idee werd omarmd en gerealiseerd. Met maar liefst 4 routes: door het westen, zuiden, midden en oosten van de Hoeksche Waard. Gemiddeld zo'n 48 km lengte, goed te doen, zeker met een e-bike.

Uitgangspunten

Van meet af aan was het duidelijk dat de routes 'tijdloos' moesten zijn en, vanaf de fiets, een goed beeld van de Hoeksche Waard moesten geven, in al haar facetten. En vooral niet te lang, zodat de deelnemers onderweg nog tijd genoeg hadden om af te stappen bij bezienswaardigheden, uitzichtpunten of een horreca gelegenheid. Daarnaast wilden we zoveel mogelijk van het Takkenfeest laten zien. Bovendien wilden we de routes laten beginnen en eindigen bij Klein Profijt en/of bij het NLC, natuurlijk om onze vereniging zoveel mogelijk te promoten. Door de 'tijdloze' insteek wilden we geen vrijwilligers inschakelen om routes te bemensen.

Rekening houdend met al deze zaken, kozen we om gebruik te maken van het landelijke fietsknooppuntstelsel; overzichtelijk, eenvoudig in gebruik en..., volledig self-supporting! Dat er ook nog een app is (fietsknoop), maakte het redelijk eenvoudig om routes te maken en te fietsen.

De routes

Uiteindelijk doen de 4 routes elk gebied in de Hoeksche Waard aan. Van de Korendijkse Slikken tot de Oeverlanden, van De Staart tot Oosterse Bekade Gorzen. Er is geprobeerd zoveel mogelijk interessante en bezienswaardige zaken op zowel natuur- als cultureel gebied in de routes op te nemen. Niet makkelijk omdat over het ene gebied nu eenmaal meer te vertellen valt als over het andere.

Navigeren per telefoon

Met de app **Fietsknoop**, eenvoudig te downloaden via de google Playstore- of iPhone app, kunnen de routes worden opgehaald. Ga in de app naar 'zoeken', vervolgens in het bovenste kader "HWL" intikken. Kiezen voor alleen 'fietsen', bij provincies 'Zuid-Holland', bij alle omgevingen 'landelijk' en onderaan, in 'toon op lijst' of 'toon op kaart' verschijnen de HWL-routes.

OR-codes

De afzonderlijke routes zijn ook direct met de QR-code in de diverse social media (ook: www.hwl.nl) en de HWL-folder te downloaden.

Om onderweg de deelnemers nog wat van informatie te voorzien, zijn op diverse punten ook bordjes met een QR-code geplaatst, die eenmaal gescand met je mobiele telefoon (liefst die van je partner, want die van jou staat immers op navigeren!) prachtige verhalen of bijzondere informatie geven behorende bij het gebied.

Routebeschrijving

Uiteindelijk wilden we alles in een samenvattende folder uitbrengen, die, op bijvoorbeeld het vertrekpunt Klein Profijt, aan de deelnemers kon worden verstrekt. Dat viel niet mee. Wat moet er wel en wat moet er niet in? Natuurlijk een kaartje van de route en de juiste knooppunt volgorde. De ene route had meer items die in aanmerking kwamen om te worden opgenomen dan de andere. Er moest een eenheidsvorm worden gekozen, een HWL-uitstraling hebben. Het is allemaal gelukt. En op tijd klaar. Benedikte en Merel, jullie hebben voortreffelijk werk verricht!

Folder HWL-fietsroute

Bij het verschijnen van deze Waardzegger zullen alle routes inmiddels bekend gemaakt zijn.

Vogelaars langs fietsroute Hoeksche Waard Zuid

Scholekster...

Op zaterdag 27 mei stonden op drie plekken enthousiaste vogelaars klaar om fietsers, die gebruik maakten van de HWL-fietsroute Zuid, mee te laten genieten van de vogelrijkdom van onze Hoeksche Waard.

De vogelwerkgroep had 3 teams van 3 vogelaars op de vooraf gekozen plekken gestationeerd:

- bij de parkeerplaats van de Oeverlanden Hollands Diep, aan de Buitendijk, Strijensas,
- bij de Oosterse Bekade Gorzen nabij Numansdorp, boven aan de dijk met uitzicht over de rivier,
- Op de Bovenweg in het Oudeland van Strijen.

Met vogelkijkers en verrekijkers konden de fietsende passanten genieten van de diverse vogels in het gebied. De mensen die langskwamen vonden het heel leuk en bleven best een tijdje hangen.

Het aantal deelnemers viel enigszins tegen: ongeveer 20 in 5 uur tijd. En dan is het een lange dag. Gelukkig bleven langs- wandelende en fietsende voorbijgangers ook af en toe kijken en luisteren.

De vogelaars zelf hebben niet alleen genoten van het heerlijke weer en de vele vogels in hun gebied, maar zeker ook van het enthousiasme van de deelnemers aan de fietsroute en de toevallige passanten!

Team Oosterse Bekade Gorzen: v.l.n.r. Menno Korbijn, Ronald Dorst en Remco Beesd.

Team Oeverlanden: v.l.n.r. Peter de Barse, Natascha Goemaere en Arie Leijdens.

Team Oudeland: v.l.n.r. Gerard Ouweneel, Marianne van de Waal en Ronald in 't Veld.

Verslag Oudeland-excursie weide- en akkervogels!

Door: **Leny Bravenboer** (deelnemer)

Zondag 14 mei werd in het kader van de activiteiten ter gelegenheid van 50 jaar HWL een (gratis) vogelexcursie georganiseerd. Voor deze excursie verzamelden zich maar liefst 30 enthousiaste deelnemers bij het Gemaal van Overwater aan de Waleweg in Strijen, die werd geleid door de vogelgidsen Marianne van der Waal en Dick van Houwelingen.

Deelnemer **Leny Bravenboer** uit Westmaas maakte een boeiend verslag van deze excursie en de redactie mocht daar dankbaar gebruik van maken.

Kievit, scholekster, grutto, tureluur

Wat ik niet wist, was dat in Nederland de volwassen grutto regenwormen eet en emelten.

Jonge vogels jagen op insecten, zoals langpootmuggen. Daarom is het Oudeland zo geschikt voor weidevogels, er zijn veel verschillende planten en bloemen die allemaal andere insecten aantrekken, veel variatie op het menu van de jongen, die snel moeten opgroeien om sterk genoeg te zijn om mee te

gaan naar Afrika. Tijdens de trektocht in, Portugal en Spanje en in het overwinter gebied, is de grutto vegetariër en eet hij rijstkorrels. Omdat het slecht gaat met de weidevogels zijn er in het Oudeland niet alleen pompen geplaatst om poelen te kunnen creëren op het grasland waarin de weidevogels kunnen foerageren, maar ook camera's bij nesten om te kunnen zien door wie de jongen belaagd worden. Het nadeel van het creëren van die poelen is, dat weidevogels zich concentreren rond dit gebied, en

daardoor een prachtige voertafel zijn voor roofvogels die precies weten waar hun prooi is. Ook is met die camera's geconstateerd dat er veel wilde katten zijn in het Oudeland, die de jongen opeten, vandaar het bord op de foto linksonder. Al met al een mooie wandeling met twee enthousiaste gidsen.

Oranjetipje

In het Moricaanse bos, aan de rand van Strijen, hebben we een reigerkolonie met hun nesten gezien, en ook een buizerd.

Plotseling was er commotie, want de gids die voorop liep met de fiets en een groepje mensen riep: "Oranjetipje!, oranjetipje!" De vrouwelijke gids die tientallen meters achter ons liep met een groepje werd aangestoken door dit geroep, en riep ook "Oranjetipje!, oranjetipje!", en wees op een vlinder die

snel bewoog en langs kwam vliegen. Ik had die vlinder ook nog nooit gezien, maar toevallig zag ik op de site van Nationaal Landschap een mooie foto van een oranjetipje, van Margo den Boer. Dus ik, en u, weet nu hoe hij er uit ziet!

Het oranjetipje komt in grote delen van Europa voor, waaronder Nederland en België. Het oranjetipje is een algemene strandvlinder, die verspreid over heel Nederland voorkomt, met de meeste waarnemingen in het oosten. Vandaar de opwinding dat hij hier in het Moricaanse bos ook was waargenomen!

Dat vele deelnemers erg ingenomen waren met de excursie bleek wel na afloop; de vogelgidsen haalden maar liefst ruim € 100 aan donaties binnen!

Oranjetipje © Margo den Boer

“Gewoon bijzonder, de Hoeksche Waard...”

Afm.: 20 x 30 cm

Door: Jan Plaisier

Het lijkt wel of de Oeverlanden een bijzondere aantrekkingskracht op mij uitoefenen; het stond niet op mijn lijstje om er naar toe te gaan. Maar op de zaterdag voor Pasen, was het mooi weer en ik heb de gelegenheid te baat genomen om er toch weer heen te rijden. Vooral zo in het voorjaar is het daar heerlijk toeven. Dat geldt ook voor het najaar. Hartje zomer sla ik graag over. De overlast van muggen en dazen is me dan te veel. Voor je het weet, zit je onder die ellendige bulten. Nee, dan maar wat kouder weer, dat bevalt me beter.

Ik heb er die zaterdag lekker over de Zeehondenplaat naar het Hollands Diep gewandeld. Het is jammer dat het riet er te weelderig groeit. Bijna het gehele landschap staat er vol van. Voor de aanwezige fauna zal het ongetwijfeld voordelen opleveren, al is het alleen maar beschutting. Maar het gaat helaas ten koste van de mooie diepte in het landschap. Maar er valt gelukkig ook veel moois te ontdekken.

Onderweg trof ik veel beversporen aan. Langs de sloot zag ik bijvoorbeeld meerdere ‘glijbanen’ en di-

verse ‘potloodpunten’, restanten van omgeknaagde bomen.

Aan de natuur kun je al goed zien dat de lente is gestart. Het is altijd een dankbare periode waarin veel te ontdekken valt. Veel gele bloemen kom je tegen, waarvan de spindotter toch één van de mooiste is. Maar ook het geluid van de Tjiftjaf is kenmerkend. Ook zag ik voor het eerst dit jaar de boeren- en huiszwaluw. En natuurlijk jonge ganzen en futen.

Onderweg ben ik een paar keer gestopt om een aquarel te maken. De aquarel die hierboven is afgedrukt, heb ik aan de oever van het Hollands Diep gemaakt. Een plek waar ik een mooi uitzicht had over het water, met aan de ene kant de met riet begroeide oever en aan de andere kant een soort eilandje met bomen. Het eilandje betreft een vooroeververdediging om de oevererosie tegen te gaan zo las ik op internet. Alles bij elkaar een redelijke compositie met kijkgeleiding en diepte.

Ik heb een zwak voor bomen. Ze zijn fascinerend, majestueus en beschikken over een enorme oer-

kracht. Maar elke keer wanneer ik in dit soort gebieden ben, raakt het me dat er zoveel bomen gehavend of omgewaaid zijn. Bijvoorbeeld de grote wilg die net voorbij de tweede brug staat. Waarschijnlijk als gevolg van natuurkracht moet deze Goliath diep buigen voor de aftakeling. Ik weet het wel, dat veel microleven, essentieel voor de kringloop, hiervan afhankelijk is. Maar toch het blijft een triest gezicht.

Een puntige stomp
verraadt het scherpe geweld
van Ed of Willem.

De verminkte boom
sterft een waardevolle dood.
Hij is er geweest.

Het stille water
oogt liefelijk en vredig.
Soms is het oorlog.

Baardmannetjes, Marijke Haak

Technische gegevens

Diafragma:

F/5.6

Brandpuntsafstand:

420 mm

Belichtingstijd:

1/3200 sec

ISO:

400

Camera:

Nikon D7500

Objectief:

Nikon 200-500 mm

Het onderwerp

De baardman heeft een oranjebruine kleur en een lange staart. Het mannetje heeft opvallende baardstrepen en een grijze kop. Juveniel lijkt op vrouwtje, maar dan met een zwarte rug. Het is een beschermde inheemse rietvogel. In de winter zwerven baardmannen rond en kunnen dan ook gevonden worden in kleinere rietvelden.

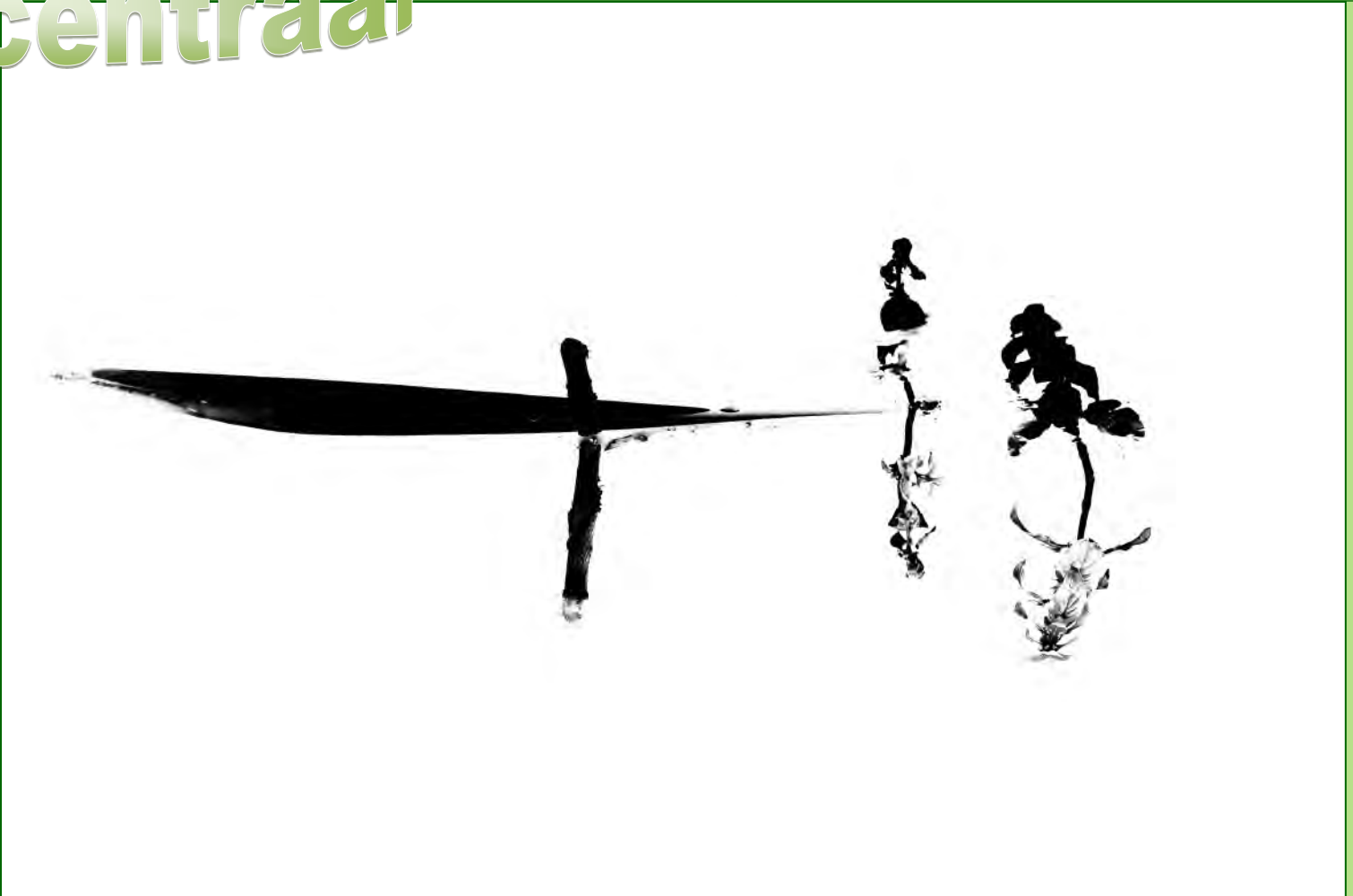
De baardman broedt van eind maart - april en heeft twee en soms drie legsels met meestal 5-7 eieren, soms tot 12. In één jaar kan een paartje tot wel 20 jongen grootbrengen. Broedduur: 12-13 dagen. Het nest wordt gemaakt in dichte riet- en zeggevegetatie, meestal laag bij de grond. De jongen zitten 13-14 dagen op het nest voor ze uitvliegen. Nesten van de baardman zijn alleen gedurende het broedseizoen beschermd.

De baardmannen blijven normaal gesproken in Nederland. Na de broedtijd zwerven groepjes baardmannen rond buiten hun directe broedgebieden, zo kunnen ook nieuwe broedplekken ontstaan vanuit het brongebied. Vogels die wegtrekken, doen dat vanaf september en keren terug vanaf maart.

In de zomer voeden de baardmannen zich met insecten zoals libellen, muggen, spinnen, etc., in de winter eten zij zaad van riet en rietgras.

Het maken

In december vorig jaar werd ik getipt dat er baardmannetjes te zien waren in de Korendijkse Slikken. Het was die dag prachtig weer, met aan het eind van de middag mooi strijklucht. Eenmaal aangekomen in het gebied zag ik dat ik niet de enige was. Er stond een aantal fotografen op een rij in een poging de diertjes vast te leggen. Ik besloot mij daarbij aan te sluiten in de verwachting dat zij de juiste plek hadden gevonden. Er waren zeker baardmannetjes, maar zij leken niet bereid nog langer voor de groep te poseren. Tot mijn grote vreugde trof ik verderop in de Slikken dit mannetje en vrouwtje aan. Een koppeltje? Wie zal het weten?

Spiegeling, Wilma Kapoen

Technische gegevens

Diafragma:

F4.0

Brandpuntsafstand:

100 mm

Belichtingstijd:

1/200 sec

ISO:

500

Camera:

Canon Eos 550

Objectief:

100 mm macro

Het onderwerp

Het was heerlijk rustig weer. Ik liep mijmerend langs de waterkant in het Nieuwlandse bos. De zomer liep duidelijk op zijn end, dat zag je aan de plantengroei: veel is al uitgebloeid, overal verdorde stengels en zaadpluis. De zon scheen en de plantenresten in de sloot gaven mooie schaduwpatronen. Dat trok mijn aandacht. In gedachten zag ik fantasiefiguurtjes: het liggende rietblad leek op een half gezonken roeiboot. Twee figuurtjes liepen over het water naar de kant. Het meisje leek wel te dansen met haar bolle rok en de twee vlechten dansten mee, wat lager holde een jongeman met een hoed op naar haar toe om te helpen.

Dat plaatje moest ik vastleggen!

Elke keer kom ik weer onder de indruk hoe mooi de natuur is in alle seizoenen. Let ook eens op de schors van oude bomen: daar kan je veel figuren in zien, vaak ook met mooie grijs- of bruintinten. Als je je er maar voor open stelt en rustig de tijd neemt, zie je telkens verrassende dingen. Dat is voor mij echt genieten! Daarbij het vogelgezag tijdens het ommetje en de dag kan niet meer stuk! Dan ben ik blij om in de Hoeksche Waard te wonen, waar aandacht is voor natuurbehoud en de diversiteit in het landschap.

Het maken

Allereerst, voordat ik een foto ga maken, controleer ik de instellingen van de camera. Die moeten aangepast zijn aan de weersomstandigheden. Dan maak ik een paar proeffoto's met verschillende instellingen om een goede keuze te maken. Omdat het onderwerp relatief dichtbij was, gebruikte ik mijn macrolens en ging op mijn hurken zitten.

Verder zocht ik naar een beeld wat mij raakte of waar ik iets anders in zag dan de werkelijkheid weergaf, iets waar ik mijn fantasie in kwijt kon en waar je langer naar blijft kijken. Dat vond ik in bovenstaande opname.

Thuis heb ik de foto nog verticaal gespiegeld, omgezet in zwartwit en het contrast wat versterkt, zodat de schaduwfiguurtjes beter uit zouden komen.

Mijn verhaaltje werd werkelijkheid!

Minicursus dagvlinders en excursie 2023

Door: Yolanda ten Thije en Ton Schilperoord

In overleg hebben we de cursusdatum vastgesteld op donderdag 11 mei 2023 bij Klein Profijt van 19:30 tot 22:00 uur. Op de website van HWL en in het Kompas hebben we de cursus bekend gemaakt. De excursie werd op zaterdag 13 mei 2023 gehouden van 14:00 tot 16:00 uur in het bos in Zuid-Beijerland, aan het water van de Borrekeem.

Cursus

Ter voorbereiding van de cursus hebben we van te voren een kleine aanpassing gedaan aan de Power-Point presentatie, die we vorig jaar hebben gebruikt. In de presentatie zijn foto's verwerkt van ons beiden. Het is de tweede keer dat we deze cursus gaven en was daardoor minder spannend dan vorig jaar. Wel waren we natuurlijk benieuwd hoeveel mensen zich zouden aanmelden. Uiteindelijk hebben 6 cursisten zich aangemeld.

Voordat de cursus begon, hebben we de Koninginnepage, die te vroeg uit zijn/haar cocon was gekomen en het niet overleefde, laten zien. De Koninginnepage kwam half januari uit de cocon en dat was anderhalve maand te vroeg. Het was te koud en er was geen nectar houdende bloem. Ook hebben we een levende Puta-uil (macro-nachtvlinder) en een levende Esperiamot (micronachtvlinder) meegenomen om een indruk te geven welk formaat bepaalde nachtvlinders kunnen zijn.

Tijdens de cursus was er veel interesse, werden er vragen gesteld en was er sprake van een levendige interactie. Verschillende cursisten hadden foto's van nachtvlinders op hun telefoon en vroegen of wij de namen daarvan kenden. En die kenden we! Het was een leuke, spontane en leergierige groep en dat maakte het plezierig om deze cursus te geven!

Aan het einde hebben we een vlin-

Boomblauwtje

Dagpauwoog

Klein geaderd witje

Oranjetipje

derherkenningskaart van de Vlin-derstichting aan de cursisten uitgedeeld, waarop de meeste voorkomende dagvlinders staan afgebeeld en een paar overdag actieve nachtvlinders en drie rupsen.

We kijken goed terug op deze cursus en we zien er naar uit om volgend jaar weer een cursus te kunnen geven.

Tijdens de cursus, excursie en per mail hebben we aan de cursisten gevraagd of ze één of meerdere keren een nachtvlindernacht willen bijwonen.

Verschillende cursisten gaven aan dat wel een keer mee te willen maken. De datums van de geplande nachtvlindernachten zijn doorge- stuurd.

Ook hebben we gevraagd aan degenen die nog geen lid waren om lid te worden van zo'n mooie organisatie, die zorgt voor natuurbehoud!

Excursie

Het was prima weer, daardoor werd het een geslaagde middag, met veel vlinders en rupsen.

We zagen de volgende dagvlinders: Atalanta, Bont zandoogje, Boomblauwtje, Dagpauwoog, Groot koolwitje, Klein geaderd witje, Klein koolwitje, Landkaartje en Oranje tipje. Bovendien nog enkele nachtvlinders: Gewone bandspanner en Koolbandspanner en de rupsen van een Stippelmot, die aan draad-

Lees verder op volgende bladzijde

jes aan een boom hingen. We zijn helaas vergeten een foto te maken van de cursisten, dus moeten we het deze keer zonder doen. Maar wèl met vlinderfoto's!

Koolbandspanne

Reactie cursisten:

* Ton Schilperoord en Yolanda ten Thije gaven op 11 en 13 mei een korte cursus Dagvlinders en Nachtvinders, waarbij zij zich vooral bezig hielden met de dagvlinders die hier in de Hoeksche Waard te zien zijn. Zaterdag 13 mei bestelden ze prachtig weer en we liepen met elkaar door het gebied rond het water de Borrekeem in Zuid-Beijerland. De sfeer was heel ontspannen. Wat me het meest verbaasd heeft deze zaterdagmiddag is, dat we aan het einde van de wandeling die vlinders hebben gezien waarop we gehoopt hadden. Zo zei Yolanda, tegen het einde van de excursie: nu nog alleen het landkaartje, dan kunnen we naar huis. Binnen 5 minuten kwam zij aangevlogen. Dat het lastig is om de koolwitjes te determineren hadden we al gedacht. Die beestjes fladderen om je oren maar gaan zelden even rustig zitten. Meer dan 5 keer fladderde het oranjetipje voorbij. Het was lastig fotograferen, want met 6 man op één vlinder afspringen is niet direct eenvoudig. Ik heb het fotograferen die middag verder laten zitten tijdens de excursie en aan Ton gevraagd of hij de cursisten ieder één van de vlindersoorten wilde sturen. Dat heeft hij gedaan, waarvoor hartelijk dank.

* Leuk, zo'n korte cursus, die met zoveel liefde werd gebracht. Dank je wel voor de mooie foto's! Ik vond de cursus erg leuk en heb er zeker wat van geleerd.

* Het was een leuke en leerzame cursus en excursiemiddag.

De Griendjes...

Ecologisch sprookje door: Cobi Smit

(deel 2)

"Hoe ziet zo'n woning van jullie eruit? Mag ik dat weten?"

"Ja, natuurlijk mag je dat weten als je met de hand op je takkenbos maar beloofd dit nooit te misbruiken!"

"Ik beloof je dit uit de grond van mijn hart want ik ben veel te blij dat ik je leer kennen en dat wil ik niet kwijtra-ken". "Onze woning zoeken we zelf op als we onze moederboom verlaten. De moederboom is onze geboortebom en die verlaten we als de boom beslist dat we rijp zijn om ons te ontwikkelen tot 'pook'. Of een zelfstandige nog zeer kleine wilg. We lopen dan langs alle wilgen en zoeken een rimpeling in de stam het liefst in de buurt van de stoel of de pruik, maar vinden we een mooie opening door erosie, door een knoest of door een andere natuurlijke oorzaak, die nog niet bewoond is, dan mag dat ook. Dat scheelt altijd een hoop werk. Ik ben tijdens mijn speurtocht naar een eigen woning maandenlang aan het zoeken geweest. Eindelijk vond ik een prachtige woning die mij zeer geschikt leek voor alle plannen die ik had. Ik heb een beroep gedaan op de bonte specht en die is mij komen helpen met het uitkloppen van het huis."

"Samen hebben we er iets moois van gemaakt. Daarna ben ik natuurlijk gelijk begonnen met het aanleggen van een strook met mos. Die is inmiddels erg mooi aan het worden."

"Zo heb ik altijd vocht in de buurt, een lekkere isolatie tijdens heel slecht weer en ik heb vaak salamanders, slakken en insecten op visite. Het mos is het mooiste in de natuur om in de buurt van je huis te hebben vanwege zijn vele goede eigenschappen. Mijn huis zit vlak onder de stoel, de meest ideale plaats."

"Wat bedoel je met een stoel?" vraag ik.

"De stoel is de knot van de wilg. Hierin leggen wij vaak voorraden aan en vaak stellen wij als wilgengenootjes een stukje stoel beschikbaar aan vogels om te broeden. Afgelopen jaar hebben wij een wilde eend bovenin gehad. Een gezellige eend die ons weken gezelschap heeft gehouden en haar dons-kuikens in onze nabijheid heeft opgevoed en alles heeft verteld over hun leven."

"De wilg naast die van ons biedt onderdak aan een steenuil. Dit heeft wel enige bemiddeling gekost van de Raad, want er waren meer dieren en speciaal een erg opdringerige duif, die graag gebruik maakte van deze mooie ruimte. Ook pimpelmezen, boomkruipers en koolmeesjes vinden vaak een nest-

illustrator: Jan Breedveld

plaats in onze stoel. Wij zorgen dan ook dat er een mooie ruimte voor ze beschikbaar is."

"De Raad", vraag ik, "wat is dat?"

"Dat is een aantal wijze oude takken en poken en zij vergaderen bij iedere volle maan over alle voorkomende zaken in een oude wijze knot, hier iets verderop. Hierin worden ook de werkzaamheden die zich onverwacht voordoen besproken en verdeeld."

Tja, bedenk ik mij, dat is ook weer een onderwerp waarvan ik net dacht, dat moet ik ook vragen.

"Werk? Wat voor werk doen jullie?"

Het figuurtje besluit ook te gaan zitten en neemt plaats in het groen.

"Wij molmen. Dat is de meest verantwoordelijke taak die ons is toegewezen."

"Als een oude knar (onze koosnaam voor een oude wilg) het opgeeft en niet meer verder wil, als hij zijn laatste tijd tussen oude knarren wil doorbrengen, brengen wij hem met zijn allen naar een mooie plek, die hij zelf heeft uitgezocht. Daar nemen we afscheid van hem als dorpsgenoot en iedere week gaan we langs en zorgen wij voor het molmen. Hetzelfde doen we met alle andere levende zaken die het eind van hun leven hebben bereikt. Wij zorgen dat alles opnieuw wordt opgenomen en meedoet in de kringloop van de natuur. Wij zijn dus zelf ook een stukje van de kringloop."

"Dat is een behoorlijke en verantwoordelijke taak", zeg ik, "en ik moet eerlijk zeggen dat ik nooit heb geweten dat dat een echte taak van iemand was. Ik ben er altijd vanuit gegaan dat de natuur dit zelf regelde. Hoe moet ik mij het molmen voorstellen? Hoe doen jullie dat?"

"De natuur regelt het inderdaad zelf, want wij zijn een onderdeel van de natuur."

Wordt vervolgd

Waarheen met teksten voor website, sociale media en persberichten??

Door: Ruud Horijon (coördinator webredactie)

We krijgen nog wel eens vragen **wie wat doet** als het gaat om het plaatsen of wijzigen van teksten op onze website hwl.nl, onze sociale media of het verzenden van persberichten. Hoe zit dat?

Het is inderdaad zo dat binnen HWL een heel clubje hiermee bezig is. Zeker dit jubileumjaar, waarbij we extra sterk inzetten op communicatie en daarvoor tijdelijk professionele capaciteit is ingehuurd. Werkgroepen kunnen daar een beroep op doen, om hen te helpen bij het maken van artikelen, filmpjes etc., bijvoorbeeld bij het werven van nieuwe werkgroepleden.

Meer over de werkzaamheden van de webredactie kan je lezen op hwl.nl onder "vereniging" en dan "werkgroepen" en vervolgens scrollen tot je "webredactie" tegenkomt. Maar als je met een vraag zit, hoef je echt niet precies te weten wie wat doet. Stuur je vraag/tekst gewoon naar

webredactie@hwl.nl De vraag wordt opgepakt en je krijgt een reactie.

Andere belangrijke interne email-adressen voor communicatie zijn:

secretariaat@hwl.nl
(het emailadres voor informatie/vragen voor het bestuur)

kleinprofijt@hwl.nl of
kantoor@hwl.nl
(andere vragen)

waardzegger@hwl.nl
(kopij voor de Waardzegger)

kompas@hwl.nl
(vragen aan de coördinator van de wekelijkse rubriek in het Kompas, Els van Gemeren)

Onze sociale media adressen:

 <https://www.facebook.com/hwlandschap>

 <https://www.instagram.com/hoekschewaardslandschap/>

Sinds jaren deel HWL de ereprijs-prijs uit!

Door: Theo Schuurmans

Zaterdag 27 mei jl. vond de jaarlijks terugkerende ‘groei en bloei markt’ plaats bij boerderij Bouwlust in buurtschap Greup, in het hart van ons eiland. Voor het eerst werd het evenement vormgegeven onder een nieuwe naam ‘Het Hoeksch Groen Festival’.

De luchtige en zeer toegankelijke agrarische sfeer spatte af van de drukbezochte markt. Ook de vrijwilligers van Hoekschewaards Landschap (HWL) mochten zich laven aan de landelijke sfeer, waarin onze vereniging zo goed gedijdt, met een eigen goed ingerichte plek naast collegae voorstanders van natuurinclusiviteit van Gemeente Hoeksche Waard, ‘Water Natuurlijk’ en ‘HW zoekt’. De vele kraampjes met duurzame, artistieke, hort culturele werktuigen en planten deden goede zaken. De band speelde talloze ‘evergreens’ met passie, zonder daarbij het rurale karakter van het treffen te overheersen.

Het hoogtepunt was zonder twijfel het uitreiken van de

“ereprijs-prijs van Hoekschewaards Landschap”,

bestaande uit een oorkonde en een fruitboompje. Dit boompje stond symbool voor de toezegging van het bestuur bij hulp van verdere ontwikkeling van het door Johan en Elise Kruijthoff aangelegde voedselbos.

Johan en Elise Kruijthoff worden toegesproken door de voorzitter.... © Laura Drogendijk

Johan en Elise hebben met hun boerenbedrijf als eerste het initiatief genomen om een voedselbos te planten voor het nageslacht. Het vers geplante bos, langs de Stougjesdijk ligt er uitnodigend bij. Voorlopig zal de opbrengst nog ge-

ring zijn, maar er is grote verwachting voor de jaren die komen. Een prachtig initiatief en voorbeeld van verduurzaming in de landbouw. Johan en Elise, proficiat!

Waardzegger laat of geheel niet ontvangen?

Melden bij Aad Bruijnzeel via waardzegger@hw.nl en de redactie zal dit zo spoedig mogelijk proberen te herstellen.

VOOR DE JONGE ONDERZOEKER!

In de winkel op Klein Profijt is er van alles vinden voor de jonge onderzoeker.

Leuke **insectenpotjes** om kleine diertjes levend te verzamelen en goed te kunnen bekijken en natuurlijk weer veilig terug te zetten op dezelfde plek.

En verschillende maten **loepen** (zowel op steel als inklapbaar).

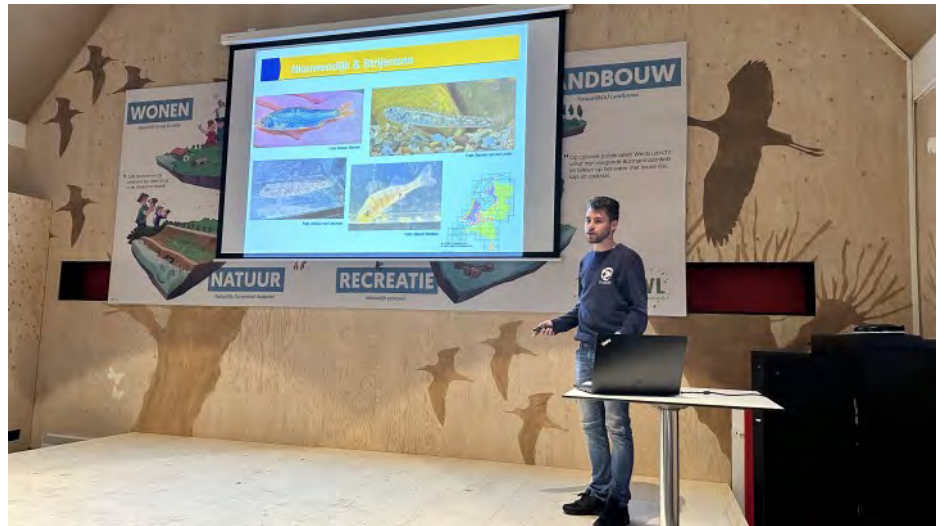
Kleine kinderen vinden het geweldig om van alles te bestuderen door een loep.

Bij vragen hierover kunt u mailen naar winkel@hwl.nl

De week van de iconische vis...

Door: Theo Schuurmans

Maurice Kooiman over glasaal... © Theo Schuurmans

In het kader van het 50-jarig jubileum van onze vereniging hebben wij besloten 17 iconische soorten van de Hoeksche Waard aan te wijzen. Gedurende de tweede week van mei kwamen de twee vissen aan bod. Onder de titel 'Al weer-aal' werden een tweetal bijeenkomsten georganiseerd. Op 6 mei vond de presentatie van het door HWL gesponsorde boek 'Viezen Stinkvissen' plaats. De middag in het NLC werd druk bezocht door meer dan 120 mensen, waaronder veel leden. Een korte lezing over het ontstaan van het boek, werd gevolgd door een kort hoorspel, een deel van het jeugdverhaal uit het boek. Alvorens de auteur vele boeken mocht

signeren concerteerde hij met zijn band Pekel, met een repertoire van liedjes over vis en in het bijzonder de weeraal, maar ook over zee. Op 10 mei werd het nog eens dunnetjes overgedaan met een dubbele lezing over, u raadt het al: Weeralen. Het tweede deel, een lezing van Maurice Kooiman van RAVON was geheel gewijd aan paling en in het bijzonder de instroom van jonge paling op de Hoeksche Waard, glasaal genaamd. De interessante lezing werd minder druk bezocht, daarom was de lezing niet minder boeiend.

Wij hopen met regelmatige lezingen, toch weer mensen naar het NLC te lokken.

De volgende nieuwe leden heten we hartelijk welkom!

bijgewerkt tot 15 mei

De heer Realista
Mevrouw Verduijn
Mevrouw Karels
De heer Bouwhuis
De heer de Boon
Familie Vermeulen
De heer van Zanten

De heer Fortuin
De heer Elzerman
De heer Dijkers
Mevrouw Westdorp
De heer Zegers
Mevrouw van Kralingen
Familie Fokkinga

Uilenwerkgroep

Door: Ruud Polderman (uilenwerkgroep)

Naar aanleiding van een eerdere oproep om versterking heeft zich een aantal mensen gemeld dat de uilenwerkgroep kan en wil versterken. Daar zijn we heel blij mee. Uiteraard zullen deze mensen enige tijd mee moeten lopen met de 'oude' werkgroepleden om te zien wat er allemaal te doen is en hoe het werkt, maar daar moeten we de tijd voor nemen. We hebben er alle vertrouwen in dat het gaat lukken.

Dankzij een vrijwilliger hebben we ook weer de beschikking gekregen over een kerkuilenkast en drie steenuilenkasten. Die steenuilenkasten worden momenteel geveerd en van dakbedekking voorzien en kunnen daarna worden geplaatst. Super dat mensen zich zo in willen zetten om ons te helpen.

Er zijn wel al adressen die in aanmerking komen. Stille plekjes op een wat rommelig erf, met wat kort gras zijn favoriete plekjes waar steenuilen zich graag vestigen.

Het broedseizoen is weer begonnen en de eerste jongen zijn gezien bij zowel steenuilen als de kerkuilen. Ook zijn er nog veel plaatsen waar de uilen nog op de eieren zitten en daar gaan we op

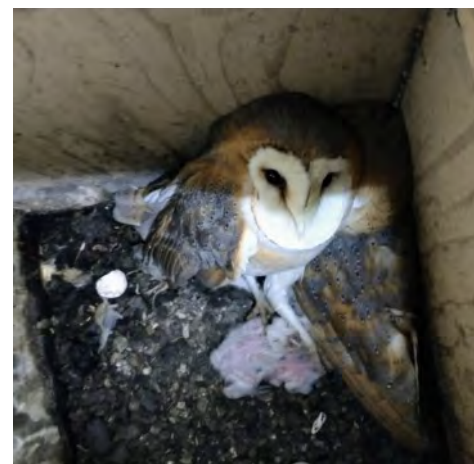
een later tijdstip weer een keer kijken. Als er jongen zijn, kunnen we inschatten wanneer er geringd kan worden. Op een paar locaties zijn ook jongen bosuilen gemeld. Komende weken zullen de vrijwilligers zo veel mogelijk kasten bezoeken. De jonge ransuilen vliegen vanaf nu ook uit en zullen komende weken als het schemerig is geworden weer te horen zijn als een soort piepende deur roepend om hun ouders om te voeren. Een vrij hard geluid wat haast niet te missen is. Als u ze waarneemt, horen we het graag via uilen@hwl.nl.

Spannend of we het aantal jonge kerk- en steenuilen van het vorige seizoen weer gaan halen. In 2022 werden 82 jongen kerkuilen geteld en 45 jonge steenuilen. Ongeveer het gemiddelde van de afgelopen jaren. Alles hangt echter samen met het voedselaanbod en de weersomstandigheden. We hebben de indruk dat er dit voorjaar voldoende muizen zijn, dus we wachten het met spanning af.

De kerkuil met de verdraaide nek is bij vogelklas Karel Schot met succes behandeld en is hersteld weer uitgezet in de Hoeksche Waard.

Steenuil met 6 eieren...

Kerkuil met jongen...

Kerkuil met verdraaide nek hersteld en weer uitgezet!

Bij Klein Profijt zijn nieuwe folders beschikbaar van de uilenwerkgroep.

Slechte en goede dieren...

Door: Merijn van den Hoogenhoff

“Er mogen zijn, gewoon omdat je allemaal belangrijk bent.” En dus zijn wie je wil zijn. *“Inclusief denken en weg met ongelijkheid en discriminatie.”* Het zijn veel gehoorde uitspraken de laatste jaren en hopelijk helpen ze een beetje bij de verdraagzaamheid naar elkaar. Maar geldt deze houding ook bij de dieren in de tuin en de natuur?

Ekster: slecht of goed...

Deze vraag kwam bij me op, toen ik aan de ontbijttafel de mussen in de tuin de zaden van de stoep zag pikken. Na jaren van (bijna) afwezigheid, lijken ze weer in iets grotere aantallen in onze tuin terug te komen. De mussen vlogen op en er kwamen twee eksters om ook van het graan te eten. Ze hebben net als de koolmees, gierzwaluw en huismus een nest in onze tuin. Toen ik ze zo bezig zag, hoorde ik in mijn hoofd het vaak door anderen gezegde zinnetje: *“Ja, die rotbeesten, ze vreten alle vogeltjes op. Als ik de kans krijg, jaag ik ze weg of haal het nest weg.”* Dat laatste is overigens verboden, ook eksters zijn beschermd.

Ik moest toen dus denken aan hoe veel mensen tegen dieren aankijken. Bij de natuur is de mens nog altijd heel zwart-wit. Je hebt de

goede dieren en de slechte. Dat is zo in Nederland, maar ook wereldwijd. Dat intrigeert mij. Want waarom is een ekster, een vos of bruine rat slecht en zijn koolmeesjes, lieveheersbeestjes en libellen goed? De dieren zelf denken niet zo, die hebben slechts een paar doelen in het leven, eigenlijk zelfs maar één: hoe krijg ik zoveel mogelijk nakomelingen en overleef ik. Er speelt geen emotie, zoals goed of kwaad, net zo min als lief of schattig. Een rat loopt niet rond met het idee *“Ik ga lekker ziektes verspreiden”* en de eerste vos die van tevoren bedenkt *“Ik ga die hele kippenren uitmoorden”* moet nog geboren worden. Wat is het dan toch dat wij daar niet overheen kunnen stappen?

In mijn werk hoor ik dagelijks: *“Wat een rotbeest”*, of *“Ja, die soort*

hoort hier niet” en *“Het zijn smerige beesten en nog sneaky ook”*. Als we dat over elkaar zeggen, is de wereld (terecht) te klein, maar bij dieren speelt dat niet.

Ik denk dat het te maken heeft met gebrek aan kennis en anders leren kijken naar de natuur. Zo hakken koolmezen elkaar letterlijk de hersens in (en eten daarvan) en behoren lieveheersbeestjes en libellen tot de grootse rovers van de dierenwereld.

Zoals ik zei, zijn de dieren bezig met overleven en niet met hun imago of hoe de rest van de wereld naar hen kijkt. Ze weten het niet, ze denken er niet over na. Ze zijn namelijk al druk genoeg bezig om voldoende eten naar binnen te slepen voor de jongen. En dat brengt me ook gelijk bij anders kijken. Als we kijken naar een filmpje over een konijn dat dagelijks haar jongen komt voeden, zijn we vertederd. Maar ook als we een dag later een filmpje zien van een vos die haar jongen een net gevangen (moeder) konijn komt brengen. Het is dus maar net vanuit welk perspectief je ernaar kijkt.

Ik zou dus als afsluiter willen vragen om, als het gevoel weer naar boven komt een “rotbeest” te verjagen, dat je even stopt en bedenkt dat er geen slechte opzet zit achter het gedrag van dieren en dat we die stempel er dus ook niet moeten opzetten.

De natuur is geweldig mooi en interessant. We kunnen er heel veel van leren en genieten. Doe dat dan ook en laat net als bij je medemens de vooroordelen varen.

Vrijwilligers gezocht bij natuureducatie

Vind je het fijn om in de natuur bezig te zijn én werk je graag met kinderen?

Dan is vrijwilliger worden bij de werkgroep Natuureducatie van vereniging Hoekschewaards Landschap echt wat voor jou!

Op dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdag ontvangen wij groep 1 tot en met 8. De lessen worden gegeven in het natuurbezoekerscentrum Klein Profijt, de educatietuin en in het naastgelegen natuurgebied De Staart.

Om alle kinderen te kunnen blijven ontvangen, zijn vrijwilligers onmisbaar. Jij zorgt er samen met 2 tot 3 andere vrijwilligers voor dat het lesmateriaal voor de groep klaarligt, de kinderen worden ontvangen en helpt bij leuke opdrachten en spelen!

Je kunt zelf aangeven wanneer je beschikbaar bent om te helpen. Als je bent ingeroosterd, wordt er wel op je gerekend.

Wil je graag een keer meelopen om te kijken of het wat voor je is? Voor meer informatie kun je terecht bij mira.hardenbol@hwil.nl of 06-12873311.

Foto-expositie

In dit 50-jarig jubileumjaar van het HWL toont de werkgroep Natuurfotografie met foto's diverse soorten dieren, planten en landschappen in de Hoeksche Waard.

De biodiversiteit staat onder druk. Met sommige soorten gaat het niet goed, andere soorten, zoals de Koninginne-page (zie foto), breiden zich uit.

In september en oktober 2023 kunt u genieten van onze afwisselende foto-expositie in Dienstencentrum 't Weegje, Weegje 3 in 's-Gravendeel.

1) Bermbeheer waterschap steeds beter

PERSBERICHTEN

Door: Joost Kievit (voorzitter Water Natuurlijk)

Water Natuurlijk zet zich al jaren in voor een beter, meer op biodiversiteit gericht, beheer van de bermen van waterschap wegen. En opnieuw zet het waterschap Hollandse Delta stappen naar een beter beheer van de ruim 3000 kilometer aan bermen in het gebied. Minder veiligheidsmaaien, fasering van het maaiwerk en aanpak van “wildmaaien”. Dit gaat helpen bij het herstel van de biodiversiteit in de Hollandse Delta.

Laag hangend fruit

Het gaat niet goed met de natuur. De variatie aan leven neemt dramatisch af. Zeker in ons land. Onderzoek wijst uit dat de afgelopen 30 jaar zo'n 80 % van het insectenleven verdwenen is. Om hier iets aan te doen, behoort een beter beheer van bermen tot het spreekwoordelijke laaghangend fruit. Herstel van biodiversiteit op gronden zonder productie functie vergt geen investeringen en een omschakeling in het beheer is op termijn ook niet duurder.

Nu wordt 60 % van de bermen van het waterschap ecologisch beheerd. Dat betekent maaien en afvoeren van het maaisel. De variatie aan bloeiende kruiden in de bermen neemt hierdoor toe en dat is goed nieuws voor vlinders, bijen, hommels en andere insecten. Er wordt een verdere fasering van het maaiwerk in de tijd doorgevoerd. Dit om de insecten het hele vliegseizoen van voedsel te voorzien. Voor Water Natuurlijk kan dit beheer naar 100 %, maar we zetten nu grote stappen in de goeie richting.

Veiligheidsmaaien

Bij het zogenoemde veiligheids-

maaien werd een strook van anderhalve meter langs de rijbaan van alle polderwegen frequent gemaaid. Water Natuurlijk zette hier vraagtekens bij. Meer maaien geeft meer kosten en minder biodiversiteit. Toename van de verkeersveiligheid door minder ongevallen kon niet worden aangetoond. In een bestuurlijke informatiebrief geeft het

veiligheidsstrook van 1,5 meter gehandhaafd blijft. Voor 940 km wordt deze strook smaller en gaat naar een halve meter. Langs 160 km weg verdwijnt het zogenoemde veiligheidsmaaien. Aan weerszijde van die wegen is dat meer ruimte voor biodiversiteit en fors minder maaiwerk. Winst voor natuur en ook een kostenbesparing.

Wildmaaien

Vooral in het buitengebied zijn er bewoners die de bermen van het waterschap bij hun percelen naar eigen inzicht maaien. Dat doorkruist het beleid en is dus ongewenst. Water Natuurlijk kreeg daar in het verleden meerdere klachten over en adviseerde het waterschap hier door voorlichting wat aan te doen. Ook dat gaat nu gebeuren. Medewerkers van het wa-

terschap gaan het gesprek aan om uit te leggen waarom dit ongewenst is. Meldingen hierover kunnen via het contactformulier op de website van het waterschap Hollandse Delta gedaan worden.

Water Natuurlijk is blij met de stappen die nu gezet worden en blijft zich inzetten voor een betere leefomgeving in de Hollandse Delta.

waterschap informatie over de uitkomsten van een proefproject. Het resultaat is dat er minder gemaaid gaat worden.

Het waterschap beheert een grote variatie aan wegen. Sommige kennen een intensief autoverkeer en op andere zie je geen kip. Variatie in het bermbeheer lijkt dan ook logisch. Het nieuwe beheer gaat ervan uit dat langs 500 km wegen de

2) Water Natuurlijk kijkt vooruit!

De afgelopen bestuursperiode verdiende geen schoonheidsprijs. Het is er een van “eens maar nooit meer” als het aan Water Natuurlijk ligt. Dat was voor fractievoorzitter Anne Mollema de aanleiding om al voor de verkiezingen het initiatief te nemen en met een voorstel te komen over hoe daarna een bestuursakkoord en een coalitie gevormd zouden worden. Onder leiding van twee verkenners zijn de onderhandelingen in volle gang.

Gedoe voorkomen

In het verleden gingen, na de verkiezingen, de geborgde zetels van ongebouwd en bedrijven zo snel mogelijk bij elkaar zitten en zochten er nog een paar partijen bij om aan een meerderheid te komen voor een coalitie.

Anne Mollema

Soms was dat al vóór de verkiezingen gedaan. Andere partijen voelden zich buiten gesloten. Hun inbreng deed er niet toe.

De afgelopen periode begon hoopvol: met alle partijen samen werken aan een bestuursakkoord, een programma ‘Huis op Orde’ om de achterstanden weg te werken. Dat leverde enthousiasme op. Maar als nog ging het mis; opeens werd een college van heemraden voorgesteld dat niet echt genoeg draagvlak had. En opnieuw voelden partijen zich gepasseerd, ontstonden er scheve verhoudingen en onderling wantrouwen. Met als gevolg aftredende heemraden en een heuse bestuurscrisis. In een interim college hielp Water Natuurlijk het waterschap door de bestuurscrisis.

Om het gedoe achter ons te laten, nam Water Natuurlijk het initiatief om al voor de verkiezingen twee

verkenners aan te stellen, de heren van Heijningen en Veldhuizen. Zij moeten zorgen dat dit keer de formatie transparant en democratisch verloopt en geen ‘achterkamertjes’ gedoe meer is.

Werk ging door

Ondanks de bestuurscrisis heeft de organisatie van het waterschap de afgelopen jaren het nodige werk verzet. Er is een waterbeheerprogramma, een wegenbeheerprogramma en het groenbeleid is meer op biodiversiteit gericht.

60 % van de bermen wordt ecologisch beheerd. Het boombeheer is sterk verbeterd. De veiligheid op de zuiveringen is op orde. Duurzaamheid is vast onderdeel van het werk en de samenwerking met de gemeenten bij klimaatverandering komt van de grond. Water Natuurlijk wil meer en beter, maar ten opzichte van het verleden is een mooie slag gemaakt.

De formatie

Alle 15 partijen leverden inbreng voor het programma. Er waren verschillen en overeenkomsten. Grote eensgezindheid over het soort bestuur dat ons waterschap moet krijgen. Discussies richten zich op de inhoud en worden met respect voor elkaars argumenten en op basis van vertrouwen, gevoerd.

Over waterveiligheid en wegen bleek veel overeenstemming. We zijn goed op weg met het veilig houden van de dijken; er moet meer aandacht voor groen en me-

Waterschapshuis, Ridderkerk

degebruik komen. We willen de wegen in goede toestand overdragen aan de gemeentes. Daarvoor moeten we hard aan de slag.

Het groenbeleidsplan wordt uitgevoerd. Grote investeringen zijn nodig bij afvalwaterzuiveringen. Belasting vrijstelling voor de laagstbetaalden blijft. Toegankelijkheid voor burgers en samenwerking met anderen vinden alle partijen belangrijk. De focus op buiten aan de slag.

Hoe verder

Waterkwaliteit vraagt nog de nodige discussie. De verkenners bundelen alles in een programma en dan komt voor Water Natuurlijk en andere partijen de vraag of ze daar achter kunnen staan en voldoende perspectief zien voor een beter waterschap. Vervolgens moeten er heemraden worden gekozen en een college gevormd dat in goede samenwerking het programma kan uitvoeren. De fractie van Water Natuurlijk zet zich in voor een sterk bestuur dat werkt aan een gezonde en veilige Hollandse Delta.

Nadere informatie:

Anne Mollema, fractievoorzitter
Water Natuurlijk Hollandse Delta
telefoon 0611017484

Joost Kievit MSc, voorzitter
Water Natuurlijk Hollandse Delta
telefoon 078-6731522

[Bermbeheer waterschap steeds beter - Hollandse Delta \(waternatuurlijk.nl\)](https://www.waternatuurlijk.nl/bermbeheer-waterschap-steeds-beter-hollandse-delta)

[hollandse delta wn | nieuws \(waternatuurlijk.nl\)](https://www.hollandse-delta.nl/wn-nieuws)

[Water- en wegenbeheerprogramma | Waterschap Hollandse Delta \(wshd.nl\)](https://www.waternatuurlijk.nl/water-en-wegenbeheerprogramma-waterschap-hollandse-delta)

[wd068-groenbeleidsplan-210909-ow9-mvl.pdf \(wshd.nl\)](https://www.waternatuurlijk.nl/wd068-groenbeleidsplan-210909-ow9-mvl.pdf)

Joops PRIKBORD*Klein Profijt geopend op**di-vr: 10-17**za-zo: 12-17**Deadline volgende**Waardzegger:**Zo 20 augustus 2023**Hoeksche Waard
verkennen op de fiets?**Ga naar:**www.hwl.nl/agenda***Ja..! Noteert U even..!****TAPIJT- & MEUBILAIR
REINIGING****ALLES VLOT WEER SPIC & SPAN**Reiniging van tapijt en karpetten, schoonmaak van stoelen, gordijnen, enz.
Ook verhuur van schoonmaakmachines!**Mobiele Stoomcleaning M.K. Tuk**

Walewegje 28 - 3291 AW - Strijen

tel 078-674 2850 / 06-511 80 985

mennotuk49@gmail.com

ParkTrust
Parkmanagement**Park- en Centrummanagement op maat**Wilt u meer weten over hoe u uw bedrijventerrein schoon, heel en veilig houdt? Christian de Wit (bedrijfsleider) vertelt u graag over de mogelijkheden.
christian@parktrust.nl | 06 - 10 17 64 52

www.parktrust.nl

Boerderij Oost-Leeuwenstein
Dorpsstraat 13
3274 BB Heinenoord**'t Hof van Assendelft**
Hofweg 13 (ook postadres)
3274 BK HeinenoordTel. 0186-601535
info@museumhw.nl
www.museumhw.nlBoerderij Oost-Leeuwenstein is geheel rolstoeltoegankelijk.
't Hof van Assendelft gedeeltelijk, daar is een traplift.
In beide gebouwen is een invalidetoilet.**MUSEUM HOEKSCHE WAARD**

- Tentoonstellingen
- Lezingen
- Vergaderingen
- Jubilea
- Kinderfeestje e.d.

De Hoekse Bijenkorf

**puur natuurlijke honing
uit eigen streek
koud geslingerd**

- In- en verkoop van honing
- Keurmeester
- Specialist bijenproducten
- Verhuur bijenvolken voor bestuiving

- Streek- en puurmarkten
- Verkoop van pro polis producten
- Certificaat erkend streekproduct
- Workshops
- Zwermverwijdering

Imker **FLIP WOLS** info@dehoeksebijkorf.nl

06-21818946 Nassaulaan 140 3297BJ Puttershoek

www.dehoeksebijkorf.nl/

QUADRAAT
QUALITY PRINTING

- Huisstijl
- Promotie
- Verpakkingen
- Presentatie, displays
- Signing
- Stickers, labels
- Direct mail
- Buitenreclame
- Bedrijfs- en winkelinrichting
- Specials op hout, metaal, kunststof

WWW.QUADRAAT.NL

Jan van der Heijdenstraat 25 | 3301 LZ Oud-Beijerland | t 0180 81 72 33 | e sb@quadraat.nl

HW
werkt!
Werk voor iedereen

DOMINIKQ
MEUBELSTOFFEERDERIJ

Röntgenstraat 10 - 3261 LK - OUD-BEIJERLAND
T 0186-621 430 - **Whatsapp** 0186-621 430
info@dominikq.nl www.dominikq.nl

hart
voor **REGELEN**

Deze zomer genieten van een opgeruimde schuur, garage, zolder of caravan?

Laat mij het regelen!

Tel: 06 13193313

Mail: m.denboer@hartvoorregelen.nl

HOEKSCHE
ZUIVEL

Een bijzonder streekproduct!
HOEKSCHE ZUIVEL

De lekkerste zuivel direct van de boer met de smaak van 'vroeger'.

Zwanegatsedijk 1A, 3299 LT Maasdam
06-2824 8040 | info@hoekschezuivel.nl

PROEF & ERVAAR!

HOEKSCHEZUIVEL.NL